

ՈՒՄՈՒՐՈՒ ՄԻԼԻՅԷ ԲՕԼԻԹԻՔԻՅԷ ՎԷ ԻԼՄԻՅԷՑԷ

ՄԻԻԹԱԱԼԼԻԳ ԴԱԶԷԹԱ

ՆՈՒՄԵՐՈ 227 ՉՄՐՇԱՄՊՍ

ԻՌԵՒԵՆԺԻ ՍԷՆԷ

3

ՄՍՅԻՍ

1872

Անտաղը Հաղղէթ շինարարը հաջողութեամբ իւր տէֆա եանի Սալը, Բէնջէնայի վէ ճումամա երթեալի կիւնէրի քէպիր նիւսիւ իւր նէշը օլունանազ Ղաղէթանըն Ապօնաթըն Սէնէվի 6. Ալթըն ալընը 3 պուշուդ վէ իւր ալընը 2 մէճիւլյէ վէ պէհէր նիւսիւսի 40 փարա տըր : Թաղաւար իշիճն բօսթա իւնրէթի զամմ օլունուր : Ապօնաթըն թարխիսի պէհէր ալըն պիրինտէն եախօտ օն պէշինտէն իթիպար օլունանազ տըր : Ղաղէթայա տէրճ օլունանազ իշիւն կէօնտէրիլէճէք էվրադ վէ մէքեաթիպ Ղաղաթատա երմէնի Քիլիսէսի սօղոգընտա Ն. 19 իշէ մուրազգամ Անտաղը Հաղղէթ մաթպաապընա իրաւ օլունուր : Իրանաթըն պէհէր սրաւար իշք տէֆա 199 փարա, իքիւնճի տէֆա 60 փարա տըր : Ուղղուն նէշիւլթ իշիւն ալըննա բաղարըդ օլունուր :

ԱՍԻԹԱՆԷ 3 ՄԱՅԻՍ

Փաղար երթեալի կիւնիւ միւթէպէրա- նը միլլէթ Պապը Ալիյէ տալէթ սուլու- րուլուպ, Խարիճիյէ նաղարէթի ճէլիլէսի տայրէսինտէ գրաւթ օլունան Պուլուրուլ- տուի Ալիինին սուրէթը միւնիթէսի տիր :

ՍՈՒՐԷԹԻ ՊՈՒՅՐՈՒԼՏՈՒԻ ԱԼԻ

« Գաթօլիք միլլէթի միւթէպէրանը է- ֆէնտիլէր :

Գաթօլիք փաթրիքիլիինին Տէր-Սաա- տէթտէ թէշքիլինտէն պէրու ճարի օլան դայտէի միւթթարիտէ վէ մէշրուսընա քեաթիլէն թէվէսիւլ վէ իթթիպա օլու- նաճաղընա տայիլ, իճրա օլունան թէա- հիւտաթ վէ Գաթօլիք միլլէթինէ պիզ- զաթ իթա գըլընան թէէմինաթ վէ թէվ- սիգաթ իւզէրինէ, Պապը Ալիտէն փաթ- րիքիլիյէ իյսալ օլունմուշ օլան Հասուն է- ֆէնտիլին փաթրիքիլիյի, մուախիսաթէն Բօ- մատա նէշը ու իլան օլունուլ, տօղրու- տան տօղրույա վէ պիլ վասէթա ումուրի իտարէի տախիլիյէ թէճալուդ էտէն, վէ Գաթօլիք ճէմաթընըն նայիլ օլակլիտիլի իմթիյաղաթ վէ մուաֆիյաթա մուղայիլ օ- լան Բէվէրուրուլ վարադաւր ահքեամընա միւպթէնի օլուրուլ թէպէյիւն էթմիշ օլմաւըլըլ, մուգատտէմա մէճմուրիլէթի- նին դայտը պիթթապի թէրգին օլունմուշ օլմաւընա մէպնի, կէրէք քէնտուսի վէ կէրէք մագամընտա թուլթուլմուշ օլուպ, թէրաթը տէվլէթը Ալիյէտէն մէնսուպ օլ- մայան զաթ ինթիլապէ տախիլ օլմամադ չարթըլըլ գատիմտէն պէրու Տէվլէթը Ալիյէ իլէ թէպաասը արասընտա մուգար- րէր վէ մէրի իւլ իճրա օլան ուսուլ վէ գայտէ քէմաթի իւսսապըդ մասուն իւլին :

տիրաւ օլարադ, մուհաթաղա դըլընմադ վէ մէվնուտ օլան թէվաւտ վէ ինթիլաթա- թըն տէֆի դըմընտա պիլ ճիւմլէ էֆրա- տը միլլէթին իրահէյի գուրուպինէ վէ իս- թիհատիլ էպապը իսթիլաճաթլէրինէ ի- թինա իլէ բաթրիքիլիք ումուրու միւհիմ- մէսինի քէմաքեան իտարէ էթմէք իւզրէ աստըզալը թէպաալը Տէվլէթը Ալիյէտէն վէ էրմէնի Գաթօլիք միլլէթի միւթէպէ րանընտան միւսթադիմ վէ միւճճէրէպ իւլ էթվար պիր զաթըն ճէմաթմա պիլ ինթիլապ ինճիլիլիճրա Պապը Ալիյէ արդ ու իշարը իսսուսուլնա իթինա վէ միւսա- րաւթ իլլէյէսիլ տէյու : »

Ֆիյ 3 րէպիւլ էվլէ 1289.
Վէ ֆիյ 28 նիսան 1288.

ԽԱՐԻՃԻՅԷ

Ինկիլթէրիւնըն նիհայէթ ազըլ պաշը- նա կէլտի, լաքին իշիշտէն կէշմիշ յաւուրու իշուն շու նէտամէթտէն պիր նէթիճէի խայ- րիյէ իլէրի կէլմէզ : Մաղրուր Ինկիլիլէրու- բաճա քէնտի հիւքմիւն թէէսիրի վիք զի- յատէ թէտէնի պուլմուշ օլուրուլունու եէնի անլամագտա տըր : Լօնտա Ղաղէ- թալարը տա քէնտի խաթալարընը միւթէ- րիֆ օլմաղա պաշալըպ, իշլէրինտէն Մօր- նիլիկ Ատվէրսէր նամ Ղաղէթա շու վէչ իլէ սէյլէր :

« Բրուսիտըն պու տէրէճէ քէսպը նուֆուդ էթմէսինէ սէպէպ մահա Ինկիլ- թէրա օլուրու, Էկէրչի մուհարէպէ վաթթին- տէ միւթթէֆիքիմիլ օլան Ֆրանսանըն իմ- տատընա գօշմուլ օլա իտիք շինտի շու հալ- լէր վուգու պուլմազ ըտը : Զիրա Բրուսիա, Ինկիլթէրա իլէ Ֆրանսանըն գումվէթինէ

գարը չըզմաղա ճէսարէթ էտէմէյէճէյի- տի : Աւստրիա տախի Բրեկա ահտնամէ- տին խաթընտան չըզարմայտադ պիլիմ իլէ պէրապէր հարաքէթ էտէճէլինէ թէ- րէտուր օլունմազ ըտը :

Պինայէն ալէյ, պուլիւնքի կիւն Բուսիւնըն Գարա տէնիլտէքի տօնանմաւը- նը վէ Սէվաթօփօլուն եէնիտէն ինչա օ- լունմաւընը վէ իթալիանըն Բրուսիա իլէ իթթիֆագընը վէ Ինկիլթէրանըննուֆու- զու Էւրոպա գապիլնէթօլարընտա պու տէրէճէ թէտէնի էթմէսինի կէօրմէզ ի- տիր :

Իշլէ պիլիմ շու թէպալիւսիլիլի- միլտէն Բրուսիա ֆրաթթեաթթէ օլարապ պու կիւն տիւնեանըն միհվէրի էլի- նէ կէշիլիլի իսթէտիլի կիպի թէհաքթիւ- մէ զաղըլմագտա տըր : Շու հալլէրին սէպէպը միւսթադիլի պիլ քէնտիմիլ օլ- տուգ : Ֆրանսա իսէ օլ տէհչէթլու մուհա- րէպէտէն եէնի գուրթուլուրու հալ- տէ, քէնտի տախիլի իշլէրինի նիլամ ու ինթիլամա գօմագտա, վէ պիր թա- րաֆտան Բրուսիայա պօրճունու թէտիլէ էթմէսիլէ պէրապէր, տիկէր թալաֆտան տախի հարֆ ու սէնայի վէ թիճարէթին թէրադըլընա սարֆը զիհն էթմէքտէ օ- լուպ էսկի գուլվէթինի եէնիտէն էլէ կէ- թիլմէքտէ տիր :

Ֆրանսա, ազ վաղըթտան էսկիտէն տահա զիյատէ գուլվէթ քէսպ էտէճէք տիր, մուհարէպէ վաղթընտա քէնտիսինէ մուալլէնէթ վէ եարտըմա գօշմալըպ տէ ուղագտան սէյիրճի օլուպ եալընըդ քէն- տիլէրինի տիւլիւնէնլէր, շիմտի տէ քէն- տիլէրինի տիւլիւնսիւնլէր, վէ պաշալընա կէլէճէք ֆէլաքէթ տախի պիր ազ տա Ֆրանսա սէյիրճի օլուն :

գուրպան օլուպ, եռվաքաղ գուշ ետվրու-
լարը կիպի օրթատա գալմըլ օլան աճ սու-
սուզ, սէֆիլ վէ սէրկէրտան պիշարէ
մասունլարն պիլ լօգմա էքմէք իշիւն կէօզ-
լէրինտէն սէլ կիպի եալլար աղտըլընը
կէօրիպ տէ պիլա ինսաֆ եիւզիւմիւզիւ
էօթէյէմի չէվիրէլիմ, Պիլ տէ էվլատ ու
ֆամիլեա սահիպիլիզ, պիլ կիւն տէ ըէ-
վիլը ճիհան իղթիզասընճա էօյլէ պիլ ֆէ-
լաքէթ տէ պիլիմ պաշմըլզա կէլէմէյէ-
ճէյինի քիմ միւթէքէֆիլ օլապիլի :

— Եէնի ալընան խապէրլէրէ նազարէն,
Անթաքիա շէհրին եարըսը խարապ օլմուշ
օլուպ, պիլ Բում քիլիսէսի տախի քեամի-
լէն եէր ալթընտա զայպ օլմուշ, վէ գա-
թօլիք քիլիսէսինտէ պուլունան ըսհիպ ի-
սէ կիւնպէլա քէնտիսինի տըշարը աթա-
պիլիշ տիլ :

— Խարիճիյէ նազըրը տէվլէթլու փա-
շա հաղըթլէրի Ֆընտըղլուտաքի գօնադ-
լարընտան Պանընճայա նազլ պուլունմուշ-
լար տըր :

— Կէլէն բէնչէնպիհ կիւնիւ Բում
բաթրիքիսանէսինտէ ումումի մէճլիս թէ-
ճէմմու օլունարադ, Պուլլարլար հազգընտա
նէ թարիք թուլուլաճաղը իւզէրինէ խայլը
միւզաքէրէ ճէրեան էթմիշ իսէ տէ, Խսկէն-
տէրիյէ, Գըզըրը վէ Անթաքիա բաթրիքլէ-
րին տախի Սաանպօլա կէլիսիքտէն սօնրա
թէքրար թէճէմմու օլունաճադ պիլ ու-
մումի մէճլիսին ըէյ ու գարարը իլէ իշէ
խիթամ վէրիլմէսի մուգարրէր օլմուշ
տուր :

— Կէլէն ազլամ Փափազ քէօբրիւ-
սինտէն պիլ տէլիգանը քէնտի զըզ գար-
տաշը իլէ կէշտիլի վազըթ պիլ քիմէյէ
ըսաթ կէլիլ, քի քէնտիսինտէն սատադա
խիթմէյէ պաշլար, տէլիգանը էլինի ճէ-
պիլնէ սօգտուղունտա, ուստա տիլէնճի
քէնտիսինտէ պէշ զուրուշ լաղըմ օլտուղու-
նու պիլտիլիլ, Տէլիգանը իսէ տիլէնճի-
նին շու եիւզիւզիլիւնէ պազարադ շու
վէճիլիլ ճէվապ վէրիլ «սանա պէշ զու-
րուշ վէրէմէմ, վէ էկէր իսարա էտէրսէն
օլ վաղըթ հիշ պիլ փարա վէրէմէյէճէյիմ
տէր, Տէլիգանը պու սէօգիւ սէօյլէր
սէօյլմէզ, տիլէնճի էլինտէքի պասթօնու
մէրգումուն գաֆասընա պիլ իքի տէֆա էն-
տիլիլ, տէլիգանընը գըզ գարընտաշը
պաղըրըպ չաղըրմայա պաշլատըղընտա
զապթիյէլէր եէթիշիպ մէրգումուն ախըու
կիրիֆ էտէրլէր :

Պու տիլէնճի հիլէթինտէ օլան սա-
պըգալը պիլ հէրիֆ իմիշ :

— Չէնս կիւն ագտէմ էրմէնինին պիլիսի,
տէր Լըվանտ-Հէրալտ, Ազապ գափուսու-
նա էնիպ խասքէյէ կիթմէք իշուն պիլ
գալըգ փազարըգ էտէր, վազըթ ազլամ օլ-
տուղունտան իսկէլտէ եալընըզ պիլ գալըգ-
վար իտի, Մէրգում գալըգը իլէ իւշ
զուրուշա բազար էտիպ, Էրմէնի գալըզա
կիրէր, իսկէլտէն պիլ փարշա ուզանըր
ուզանմաշ, գալըգը տըր պիլտէն պիլի
միւշթէրիսինին եազասընը թօբլայարադ
սէս չըգարմամասընը եօխսա քէնտիսինի
տէնիզէ աթաճաղընը թէհտիտ էտիպ,

միւշթէրիսին ճէպիտէքի եիւզ սէքսէն
զուրուշունու ալտըգտան սօնրա մէրգու-
մու Սեա գափուսունա չըգարլը վէ քիմէն-
յէ պիլ շէյ տէմէմէսինի էքիտէն թէնպիհ
էտէր, Պիշարէ ատամ գալըգտան չըգտը-
ղընտա շու պէլատան ուճուզճա գուր-
թուլտուղունա տայիլ Ս. Գրիգորա թէ-
չէքիւրլէր էտէրէք արգասընա պազ-
մագըղըն եօլունա աճէլէթէն տէվամ էթ-
մէյէ պաշլար :

— Կէլէն ճումմա կիւնիւ Պէյ օղուն-
տա քեային Սանթա Մարիա քիլիսէսինին
պահարանընտան գազաէն աթէշ զուհուր
էթմիշ օլուպ, փափազլարտան քիմէն օլ-
մատըղը հալտէ կիթտիքճէ աթէշին քէս-
պը շիտտէթ էթմիսի իլէ գօնշուլար գօ-
շարադ, վէ գանբանլար չալարադ պիլ
խայլը քէսանըն օրայա ճէլպիլէ աթէշի
սէնտիլմիւշլէր տիլ :

— Չէնս կիւն էվլէլ շէհրէսի ա-
սըգ ատամըն պիլի պիլ գունտուրաճը
տիլ քեանընա կիրիպ պիլ չիզմէ սաթըն
ալմադ իսթէր, Օրատա պուլունան չըրադ
պիլ գաշ թանէ չիզմէ կէօսթէրտիքտէն
սօնրա նիհայէթ պիլիսինէ պէլէնիլ վէ
տիլ քեանըն գաբուսունտա տուրուպ աեա-
ղըմա պազալըմ օլուր մը տէյի կէօյա
թէճրիւպէ էտէճէյի վազըթ էօթէտէն
գօշարադ պիլիսի տէ կէլիպ չիզմէյի գաբ-
տըղը պիլիլ սիվիշի վէրիլ, չիզմէ ալմա-
զա կիթմիշ օլան քիմէն իսէ մէրգումուն
թուլթմադ իշուն պաշլար ճումուն արգասըն-
տան գօշմայա, Գունտուրաճը էլան քէն-
տի չիզմէլէրին կէլմէսինէ պէքլէմէքտէ
տիլ :

— Բաղար կիւնիւ Բում քիլիսէլէրին-
տէ բաթրիքլէրէ, Մէտրորօլիտլէրէ վէ
փիսկիպուլար իլէ ճիւմլէ օրթոտըսլարա
խիթապէն Բում բաթրիքիսանէսի թարա-
ֆընտան թահիր օլունմուշ օլան պիլ չըր-
լարերալան օգունմուշ տուր :

Իշպու չըլարերալանտա Պուլլար մէ-
սէլէսի հազգընտա, էօյլէ պիլ իսան գուլ-
լանըլմը տըր քի մէսէլէսի մէզքիւրէնին
հալլ ու թէսվիլէսի իշիւն արթըգ իւմիտ
քէօշէսի պրազմամագտա տըր :

Թահիրաթը մէզքիւրէնին թէրճիւ-
մէսի եաղընտա օգուլանլարըմըզա թէպ-
իլ էտէրիլ :

— Ըումա էրթէսի կիւնիւ Զաթը
հաղըթլէր Սէտարէթբէնահի, նէզտը Եէհ-
րիարիյէ աղիմէթլէ ուզուն վազըթ օա-
րայը Հիւմայունտա գալմըլ տըր :

— Եէվմը մէզքիւրտէ Աւսարօ-Մա-
ճար սէֆիրի գօնթ Լուտօֆ ճէնապլէրի
Պապը Ալիյէ պիլ աղիմէ Խարիճիյէ նա-
ղըրը տէվլէթլու փաշա, վէ Սատրազամ
հաղրաթի իլէ միւլագաթ էթմիշ տիլ :

— Մէզունէն Էրորատա պուլունան
Խնկիլթէրանըն Տէր Սաատէթ սէֆիրի
Սիւր Հէնրի Էլեօթ ճէնապլէրի փազար
կիւնիւ պուլայա վասըլ օլմուշ տուր :

— Խսկէնտէրիյէտէ Մուր ասքէրլէ-
րինի թալիմ էթմէքտէ օլան Իթալիալը
Օթօնէ նամ միյրալայըն խանէսինէ քէնտի-
սի օլմատըղը հալտէ կիւնտիւզ վազըթ սէթ-

րի բանթօլունու պէշ քիշի կիրիպ, գաբույու-
ալմըլ օլան պէսլէմէյի պաղլատըգտան
սօնրա պիլ գաշ պին լիւրա գըլմէթինտէ
նուղուտ վէ էսհամ զասպ էտէրէք կիթ-
մէքտէ իքէն, մուլայիլէյի օ արալըգ էվի-
նէ կէլէրէք գաբուտան իշէրի կիրէր
կիրմէլ խըրսըղլար մուլայիլէյի եաթը-
րըպ պօղաղընը պըշաղլէ քէստիքտէն սօն-
րա սիվիշիլէր տիլ :

— Խսկէնտէրիյէտէ 33,735 քիշի էճ-
նէպի պուլունուպ պունլարտան 21,000
Եունանը, 14,00 Իթալիալը, 10,000
Ֆրանսըլը, 43,000 Խնկիլիլի, 3,000
Աւստրիալը, 300 Ալէմանեալը, 220 Հօ-
լանտալը, 13 Սպանիալը, 127 Բուսիալը
200 Իրանը իմիշլէր :

— Թրիպօլիտէ Բումլար Էրմէնի քի-
լիսէսի վէ մէքթէպիլնի պասմըլար տըր :

Գաբույու . . .

— Գորֆուտան Լըվանտ Թայմըզա
պիլտիլիլտիլնէ նազարէն, սապըգ իմէրա-
թօր Նաթօլէօն իշուն օրատա պիլ սարայ
թէզէին օլունմագտա օլուպ, միւշարիլէյի
եաղընտա օրայա իսքեան էտէճէյիլիլ :

— Հալէպտէն Էմբէրիալ գաղէթա-
սընա եաղըլտըղընա նազարէն, Անթաքիա
շէհրի պիլիլիւն պիլիլիւն ղէլլէլէտէն
խարապ օլմուշ օլուպ, Հալէպտէ տախի
հէր քէս շէհրտէն տըշարը չատըրլար ալ-
թընտա իսքեան էթմէքտէ իմիշլէր :

Գեր Վարթապետեան Ներսէս եպիսկո-
պոս ճումա էրթէսի կիւն Էլմիաթլնէ տօղրու
միւթէհարրի օլտուղու մէսմուլիլ օլմուշ
տուր :

Մուլայիլէյի հաղըթլէրինի եաղընէն
թանըյանլար քէնտիլէրինէ եէնի պիլ Եը-
նորհալի սըֆէթինի վէրմէքտէն ապա թէ-
րէտտիլտ էթմէզլէր :

Մուլայիլէյի մէտի ու սէնայա շա-
եան նիշէ հալլէրի մալիւմը ամմէ օլուպ,
պու խուսուստա քէնտիլէրինի թէմտիհ է-
տէճէք փէք չօդ աթվար ու հարաքեաթը
մէրղուպէ վէ փէսէնտիտէսի մալիւմիւլ
իսէ տէ, անլէրին վասթընը վազթը ախէրէ
թաալիք էտէրէք, պու կիւնլէրտէ Իզմիտ
թարաֆընտան կէլմիշ օլան պիլ տօսթու-
մուլտան իսթիմա էթմիշ օլտուղունմուշ
հալլինի պէյան էթմէքլէ իքթիֆա էտէրիլ :

Ներսէս եպիսկոպոս Իզմիտ Առաջնորդ-
լուղունա թայիլին օլունտուղու կիւնտէն պէ-
րի ապա մէզէպ թէֆրիքինէ պազմագ-
սըղըն միլլէթիմիլիլ իւշ գըսմընա նազա-
րը ինսաֆլէ մանղուր օլարադ խայլտան
պէրի պօրճ սէպէպիլտէն մահպէստէ պու-
լունան միլլէթտալարըմըզա խէլաո էթտի-
լի, վէ մէքթէպ իշուն խայլըճա գօնսլիտ
թօփլատըղը, վէ տօհա աճայիպի շունտա
տըր քի, քէնտիլիլնի զաթէն վարիլէթի
օլմատըգտան պաշգա պէլքի պօրճու տա
վար իքէն, կէլէնտէ Զատիկ մինասիպէ-
թի իլէ Իզմիտ էհալիսի թարաֆընտան
քէնտիլիլնի իթա օլունան պիլ գաշ զու-
րուշու տա ֆուգարա վէ միւլթաճիլնէ
տաղըտըր :

Մուլայիլէյի Ներսէս եպիսկոպոս,
էօթէտէն պէրի աթվարը փէսէնտիտէսի

